

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

**HUDEBNÍ NÁSTROJE A JEJICH VYUŽITÍ
K ROZVOJI HUDEBNOSTI DĚTÍ V MATEŘSKÉ
ŠKOLE**

Bakalářská práce

Marie Němcová

Obor: Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: Mgr. Květuše Raueová-Fridrichová

Olomouc 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené odborné literatury a dalších informačních zdrojů rovněž uvedených v seznamu zdrojů.

V Olomouci dne

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Květuši Raueové-Fridrichové za odborné vedení, vstřícnost a čas, který mi věnovala. Také bych chtěla poděkovat celé mé rodině a přátelům za jejich podporu.

Anotace

Hlavním tématem této práce je využití hudebních nástrojů k rozvoji hudebnosti u dětí v mateřské škole. Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou.

V teoretické části se zabývám stručnou charakteristikou dítěte předškolního věku a hudebním vývojem dítěte, problematice hudebnosti, popisem hudebních schopností, dovedností a hudebními činnostmi, které bývají uplatňovány v mateřských školách. Dále hudebními nástroji, jejich rozdělením, Carlem Orffem a jeho Orffovským instrumentářem. Nakonec se věnuji aplikaci hudebních nástrojů v mateřské škole.

V praktické části jsem navrhla projekt, který jsem následně realizovala v mateřské škole.

Hlavním cílem této práce je přiblížení problematiky hudebních nástrojů a poukázání na jejich využitelnost v mateřské škole nabídkou zajímavých činností a vytvořením hudebního projektu.

Abstrakt

Main topic of this thesis is using musical instruments to develop musicality of children attending kindergartens. This bachelor thesis is divided into theoretical and practical parts.

In the theoretical part I deal with brief characteristics of child in kindergarten age and musical development of child, the topic of musicality, description of musical abilities, skills and musical activities applied in kindergartens. Next I deal with musical instruments, their classification, Carl Orff and his Orff-instrumentarium. In the end of theoretical part I deal with application of musical instruments in kindergarten.

In the practical part I devised a project, that I realised in kindergarten.

The main aim of this thesis is explanation of the topic concerning musical instruments, pointing out the possibility of utilisation musical instruments in kindergarten by proposing interesting activities, creating musical project and bringing theoretical knowledge into practise.

Klíčová slova

Dítě předškolního věku, hudebnost, hudební schopnosti a dovednosti, hudební nástroje, Carl Orff, Orffův instrumentář

Keywords

child in kindergarden age, musicality, musical abilities and skills, musical instruments, Carl Orff, Orff instrumentarium

Obsah

Úvod	8
Teoretická část.....	9
1 Dítě předškolního věku.....	9
1.1 Tělesný a motorický vývoj.....	9
1.2 Vývoj poznávacích procesů	9
1.3 Emocionální a sociální vývoj	10
1.4 Hudební vývoj dítěte.....	10
1.4.1 Kojenecké období a období batolete	11
1.4.2 Předškolní věk	12
1.4.3 Hudební zralost dítěte při vstupu do školy	12
2 Hudebnost.....	14
2.1 Hudební schopnosti a dovednosti	14
2.1.1 Klasifikace hudebních schopností	15
2.2 Hudební nadání	16
2.3 Hudební činnosti	16
2.3.1 Zpěv.....	16
2.3.2 Poslech.....	17
2.3.3 Hudebně - pohybová výchova	17
2.3.4 Instrumentální hra.....	18

3	Využití hudebních nástrojů v mš	19
3.1	Hudební nástroje	19
3.1.1	Dělení hudebních nástrojů	19
3.2	Hudební nástroje v RVP PV	21
3.2.1	Dítě a jeho tělo.....	22
3.2.2	Dítě a jeho psychika	22
3.2.3	Dítě a ten druhý	24
3.2.4	Dítě a společnost.....	24
3.2.5	Dítě a svět	24
3.3	Carl Orff.....	25
3.3.1	Česká Orffova společnost.....	26
3.3.2	Orffův instrumentář	27
3.3.3	Dětské hudební nástroje.....	29
3.4	Netradiční hudební nástroje	30
3.5	Aplikace hudebních nástrojů v MŠ.....	30
3.5.1	Klavír.....	31
3.5.2	Kytara	32
3.5.3	Zobcová flétna	33
3.5.4	Housle	33
3.5.5	Nástroje Orffova instrumentáře	34
3.5.6	Netradiční hudební nástroje.....	35
	Praktická část.....	37
4	Projekt hudebního pořadu pro děti	37
4.1	Úvod k projektu	37
4.2	Anotace	37
4.3	Vlastní projekt.....	37
4.3.1	Příběh.....	38

4.4	Shrnutí projektu	41
	Závěr	45
	Seznam použité literatury	46
	Elektronické zdroje	48
	Seznam příloh	49

ÚVOD

Při volbě tématu mě zaujala možnost proniknout do problematiky využívání hudebních nástrojů v mateřské škole. Hudba provází člověka celým životem, kultivuje či sbližuje. A kde jinde by měl člověk začít rozvíjet své hudební cítění, porozumět hudbě a aktivně se podílet na jejím vzniku než v mateřské škole, kde dítě získává základy rozvoje svých schopností a dovedností.

Pro děti je hudba zdrojem mnoha zážitků. Vyjadřují hudbu svým pohybem či zpěvem. Učitelé v mateřských školách by měli tuto snahu podporovat a tak rozvíjet hudebnost dítěte. Protože jediné vlastní zkušenosti se dítě může dále rozvíjet a učitel by měl nabízet takové aktivity, díky kterým dítě může tyto zkušenosti získat. V některých mateřských školách však učitelé omezují hudební činnosti pouze na zpěv s doprovodem nějakého nástroje (nejčastěji klavír) či nacvičením několika písní na vystoupení dětí. Tímto přístupem je dítě ochuzeno o mnoho hudebních zážitků (hudebně-pohybových, hudebně-výtvarných či instrumentálních) a nemusí se hudebně rozvinout po všech stránkách.

V mé práci se zaměřuji na dítě předškolního věku a jeho rozvoj. Dále se zabývám hudebností, hudebními schopnostmi, dovednostmi a hudebními činnostmi. V další části se zaměřuji na využitelnost a aplikaci hudebních nástrojů, ať jsou to nástroje Orffova instrumentáře, klasické či netradiční nástroje. Cílem práce není postihnout či vytvořit souhrn všech činností, spjatých s hudebními nástroji, ale přiblížit problematiku hudebních nástrojů a poukázat na jejich využitelnost v mateřské škole nabídkou činností a vytvořením hudebního projektu.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Předškolní věk začíná zpravidla třetím rokem života a končí vstupem do školy, tedy kolem šestého až sedmého roku života dítěte. Pro toto období je charakteristická dětská hra, která je pro rozvoj dítěte velmi důležitá, ať při socializaci s vrstevníky nebo pro rozvoj fantazie. Pro předškolní věk je také typická otázka: Proč?¹ Dítě přemýšlí a dožaduje se vysvětlení na mnohé otázky, všemu chce porozumět a tak poznávat svět kolem sebe.

1.1 Tělesný a motorický vývoj

V tomto období dítě roste, hovoříme o tzv. období vytáhlosti. Zlepšuje se hrubá motorika, zpočátku tohoto období jsou pohyby ještě nekoordinované.² Dítě se postupně zdokonaluje v pohybech jako je běhání, plazení či skákání a na konci předškolního věku již zvládá například jízdu na kole či plavání. Rovněž se zdokonaluje jemná motorika, dítě začíná používat psací náčiní, učí se jíst příborem, navlékat korálky nebo skládat puzzle a pomocí těchto činností zdokonaluje manuální zručnost.

1.2 Vývoj poznávacích procesů

Také v této oblasti zaznamenáváme u dítěte rychlý vývoj. Převládá synkretické vnímání (celistvé), kdy dítě vnímá předmět jako celek. Dítě přemýšlí egocentricky, nechápe, že by někdo mohl mít jiný názor než je ten jeho.³

¹ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, Ivana BINAROVÁ, Kamila HOLÁSKOVÁ, Alena PETROVÁ, Irena PLEVOVÁ a Michaela PUGNEROVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4. s. 68

² ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, Ivana BINAROVÁ, Kamila HOLÁSKOVÁ, Alena PETROVÁ, Irena PLEVOVÁ a Michaela PUGNEROVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4. s. 69

³ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, Ivana BINAROVÁ, Kamila HOLÁSKOVÁ, Alena PETROVÁ, Irena PLEVOVÁ a Michaela PUGNEROVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4. s. 70

S rozvojem poznávacích procesů souvisí mimo jiné i fantazie, která je u dětí velmi vysoká.) – Dítě ji uplatňuje ve spontánní hře, ve výtvarné činnosti a pomocí těchto představ si také vysvětluje realitu.⁴ Důležitý vývoj nastává v oblasti řečových dovedností. „V předškolním věku si osvojí 2000 až 2500 nových výrazů, jeho celkový slovní fond obsahuje v šesti letech 3000 až 4000 slov, což je ve srovnání s tříletým dítětem velký pokrok.“⁵

1.3 Emocionální a sociální vývoj

„Zdrojem citových zážitků dítěte je konkrétní činnost.“⁶ Dítě pociťuje radost z úspěšně zvládnutého úkolu, z vlastní hry, z činnosti, která je pro něj zajímavá. Také může pociťovat vztek nebo zklamání při svém neúspěchu nebo prohře. Dítě si začíná uvědomovat přítomnost nemoci i smrti.⁷

Dítě se rozvíjí i po stránce sociální a to ve vztahu k dospělému jedinci i k vrstevníkům. Mateřská škola má být příležitostí, jak tuto stránku rozvíjet v obou ohledech.⁸

1.4 Hudební vývoj dítěte

Hudební vývoj dítěte před započítáním povinné školní docházky můžeme rozdělit následovně:

1. Kojenecké období a období batolete (do ukončení 3. roku)
2. Předškolní věk (4. - 6. let) zakončený vstupem dítěte do školy⁹

⁴ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, Ivana BINAROVÁ, Kamila HOLÁSKOVÁ, Alena PETROVÁ, Irena PLEVOVÁ a Michaela PUGNEROVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4. s. 70

⁵ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, Ivana BINAROVÁ, Kamila HOLÁSKOVÁ, Alena PETROVÁ, Irena PLEVOVÁ a Michaela PUGNEROVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4. s. 70

⁶ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, Ivana BINAROVÁ, Kamila HOLÁSKOVÁ, Alena PETROVÁ, Irena PLEVOVÁ a Michaela PUGNEROVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4. s. 71

⁷ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, Ivana BINAROVÁ, Kamila HOLÁSKOVÁ, Alena PETROVÁ, Irena PLEVOVÁ a Michaela PUGNEROVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4. s. 71

⁸ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, Ivana BINAROVÁ, Kamila HOLÁSKOVÁ, Alena PETROVÁ, Irena PLEVOVÁ a Michaela PUGNEROVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4. s. 71

1.4.1 Kojenecké období a období batolete

Hudební projevy jsou v tomto období úzce spjaty s funkcemi psychiky, jsou provázány s vývojem sluchu, s rozvojem řeči a s motorikou. Sluch se začíná vyvíjet již několik dní od narození a dominantním smyslem se stává již ve druhém týdnu života dítěte (s přihlédnutím k individuálním zvláštostem). Dítě reaguje na bouchnutí dveří, na hlas matky, na ruchy kolem sebe. Na konci 2. měsíce je schopno vnímat tóny.¹⁰

Také smysl pro rytmus se utváří brzy a to již v 6. měsíci. „*Ostře rytmizovaná melodie vzbudí zájem již šestiměsíčního dítěte. V půldruhém roce reaguje dítě často pohyby rukou, nohou a celého těla na výrazný rytmus vnímané hudby.*”¹¹

Dítěti se v tomto věku líbí rytmická a dynamická hudba. Při neustálém opakování si dítě kolem 2. roku zapamatuje jednoduchou melodii a pokouší se ji zopakovat.¹²

Hlas se u dítěte projevuje hned po narození, a to jeho křikem, později přichází broukání, a další zvuky, které jsou si podobny téměř u všech dětí. V období mezi 6. - 8. měsícem přichází opakování a napodobování slabik, později slov. „*Na počátku třetího roku se objevují pokusy o imitaci jednoduché písni, kterou dítě slyší od matky nebo sourozenců. (...) Rozsah zpěvního hlasu je individuální a pohybuje se asi v rozsahu velké tercie.*”¹³

Samozřejmostí jsou i vlastní hudební projevy, dítě zpívá při hře či své oblíbené hračce.

⁹ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974, 196 s. Comenium musicum, 12. ISBN (Brož.). s. 83

¹⁰ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974, 196 s. Comenium musicum, 12. ISBN (Brož.). s. 83

¹¹ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974, 196 s. Comenium musicum, 12. ISBN (Brož.). s. 84

¹² SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974, 196 s. Comenium musicum, 12. ISBN (Brož.). s. 84

¹³ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974, 196 s. Comenium musicum, 12. ISBN (Brož.). s. 86

1.4.2 Předškolní věk

V tomto období chodí většina dětí do mateřské školy. U dítěte se zlepšuje sluch, hlas, zdokonaluje se nápodoba různých melodií. Děti dokáží hudbu vnímat a vyjádřit ji svým tělem, určitým pohybem. Dítě rozpoznává hudbu veselou, smutnou či vážnou a prohlubuje k ní svůj cit.

Hudební paměť se zvětšuje stálým přidáváním a opakováním různých písní a melodií a vzniká schopnost vybavování si melodií, které dítě několikrát slyšelo.

S rychlým rozvojem motoriky souvisí i vznik dispozic pro hru na hudební nástroje. Pomocí hry na hudební nástroje (nejprve však dětské) se rozvíjí i tonální cítění, na které později navazuje cítění harmonické.

Vyvíjí se i hlasový aparát, hrtanové svaly však ještě nejsou v předškolním věku úplně vyvinuty, což je příčinou tvoření hlasu falzetem. Výsledkem je pak poměrně slabý zvonivý dětský hlásek, proto je nezbytná i v tomto věku hlasová hygiena (hlas dlouho nenamáhat, nenamáhat hlasivky zpíváním v jiném výškovém rozsahu, než ve kterém je to dítěti přirozené.)¹⁴

Období předškolního věku je nejdůležitějším obdobím pro rozvoj hudebnosti dítěte. Podnětné rodinné prostředí, hudební klima a rozvíjení hudebnosti v mateřské škole jsou nutným kritériem pro úspěšný vstup a vzdělávání na základní škole.

1.4.3 Hudební zralost dítěte při vstupu do školy

Připravenost dítěte pro požadavky hudební výchovy při vstupu do 1. třídy základní školy popisuje Sedlák v publikaci *Hudební vývoj dítěte*. Na základě svého výzkumu uvádí, že důležitost zjištění hudebních schopností dítěte je prvořadá. Při hodnocení vychází z vývojového stupně dítěte (stupeň inteligence, kognitivní i manuální schopnosti, schopnost koordinace) a z osnov platných pro hudební výchovu.¹⁵

Zprvu zkoumal *celkovou funkci hudebního sluchu*, který je potřebný ke každé hudební činnosti. V tomto okruhu zkoumal:

1. *Základní orientace v melodii*, vnímat stoupající či klesající melodii.

¹⁴ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974, 196 s. Comenium musicum, 12. ISBN (Brož.). s. 90

¹⁵ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974, 196 s. Comenium musicum, 12. ISBN (Brož.). s. 92

2. *Schopnost soustředit se k výškovému vnímání*, vnímat dva výškově rozdílně tóny - ve vzdálenosti několika oktáv a poté v rozsahu, ve kterém se za normálních okolností pohybuje pěvecký projev dítěte (c^1 - a^1 až c^2)
3. *Rozvinuté tonální cítění*, jde o schopnost rozeznat mimotonální tón v pětistupňové řadě (tón porušující půltónový vztah mezi 3. a 4. stupněm a mezi 7. a 8. stupněm)
4. *Existence základních hudebních představ*
5. *Rozvinutá hudební paměť*

Poté zkoumal oblast *rytmického cítění a motoriku*. Zaměřil se na schopnost vyjádření hudby pohybem - pochodovat do hudby a alespoň přibližně sladit kroky s tempem písně, zaregistrovat zrychlení či zpomalení tempa či vytřukat taktovou hodnotu dvoučtvrtého a tříčtvrtého taktu.

V další oblasti se soustředil na *pěvecké dovednosti*. Dítě má zvládnout napodobit jednoduché melodizované říkadlo a zazpívat snadnou píseň ve své hlasové poloze.

Další oblast je zaměřena na *elementární tvůrčí projevy*. Dítě má zvládnout samostatně melodizovat říkanku či vytvořit odlišnou melodii k známé písni. Hrou na tělo má reagovat na hudbu, na její charakter, na tempo a ukázat pohybovou vynalézavost.¹⁶

Nakonec se zaměřuje na *předpoklady pro elementární instrumentální činnosti*, ve kterých záleží na uvolnění horních končetin a ve schopnosti rytmického cítění při hře na bicí nástroje.¹⁷

¹⁶ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974, 196 s. Comenium musicum, 12. ISBN (Brož.). s. 91

¹⁷ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974, 196 s. Comenium musicum, 12. ISBN (Brož.). s. 92

2 HUDEBNOST

Pojem *hudebnost* je širokým pojmem a v literatuře se setkáváme s různým vysvětlením. Zde je uvedeno několik autorů, kteří se pokusili tento pojem objasnit.

V *Malém slovníku základních pojmů z hudební pedagogiky a hudební psychologie* popisují hudebnost jako „základní kategorie určující vztah člověka k hudbě.“¹⁸ Ve *Stručném hudebním slovníku* vidí hudebnost jako „schopnost vnímat nebo reprodukovat hudbu.“¹⁹

V publikaci *Psychologie hudebních schopností* je uvedeno, že hlavním znakem hudebnosti je prožívání hudby jako vyjádření určitého obsahu (obsahem značí tónově výškový a rytmický pohyb.)²⁰

V publikaci *Hudební vývoj dítěte* je hudebnost definována jako „soubor schopností k hudebnímu vnímání, chápání a prožívání hudby, k hudební reprodukci a k elementární činnosti hudebně produkční.“²¹

Hudebnost je tedy specifickou schopností, kterou v průběhu života rozvíjíme a díky této schopnosti můžeme hudbu vnímat, prožívat a realizovat hudební činnosti jako zpěv či hru na nástroj.

2.1 Hudební schopnosti a dovednosti

Schopnosti se vymezují jako „souhrn psychických podmínek, díky nimž mohou jedinci uskutečňovat určité činnosti.“²² Psychickými podmínkami se rozumí vnitřní vrozené dispozice, jenž označujeme termínem *vlohy*.²³

¹⁸ HOLAS, Milan. *Malý slovník základních pojmů z hudební pedagogiky a hudební psychologie*. Praha: Akademie múzických umění, hudební fakulta, 2001, 75 s. Knižnice Metodického centra HAMU, 8. ISBN 80-85883-79-1. s. 12

¹⁹ MALÁT, Jan, Miroslav BARVÍK a Karel TAUŠ. *Stručný hudební slovník*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960, 415 s. s.148

²⁰ TĚPLOV, Boris Michajlovič. *Psychologie hudebních schopností*. Přeložil Libor MELKUS. Praha: Státní pedagogické vydavatelství, 1965, 227 s. ISBN (Brož.). s. 199

²¹ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974, 196 s. Comenium musicum, 12. ISBN (Brož.). s. 35

²² HOLAS, Milan. *Hudební nadání aneb Otázky hudebně psychologické diagnostiky*. Praha: Akademie múzických umění, 1994. ISBN 80-85883-00-7. s. 49

²³ HOLAS, Milan. *Hudební nadání aneb Otázky hudebně psychologické diagnostiky*. Praha: Akademie múzických umění, 1994. ISBN 80-85883-00-7. s. 48

Hudební dovednosti se utváří při vykonávání hudebních činností zejména učením a opakováním.²⁴

2.1.1 Klasifikace hudebních schopností

V literatuře existuje celá řada klasifikací, které však nepostihují všechny hudební schopnosti potřebné k hudebním činnostem. Například německý hudební psycholog Michel uvádí 4 skupiny hudebních schopností:²⁵

1. *Diferenciační schopnost, vnímání vlastnosti tónů*
2. *Hudební paměť*
3. *Motorické schopnosti*
4. *Vnímání a chápání hudby*

Těplov tyto schopnosti rozdělil pouze na tři skupiny:²⁶

1. *Smysl pro tonálnost*
2. *Schopnost hudební představivosti*
3. *Smysl pro hudební rytmus*

V publikaci *Psychologie hudebních schopností a dovedností* zmiňuje Sedlák fakt, že jakákoli aktivita není uskutečňována jen jednou určitou schopností, ale často je ve spojení s dalšími. V své publikaci je dělí na čtyři skupiny:

1. *Hudebně sluchové schopnosti*, které zajišťují diferenciaci vlastnosti tónů, a to jejich výšku, barvu, délku a hlasitost.
2. *Psychomotorické schopnosti*, které umožňují psychicky ovlivňovat pohyb těla při činnostech vokálních a instrumentálních.
3. *Analyticko-syntetické schopnosti*, do kterých řadí hudební paměť, tonální a harmonické cítění, rytmické cítění a hudební představivost.
4. *Hudebně intelektové schopnosti*, do kterých zařadil hudební fantazii a hudební myšlení.²⁷

²⁴ SEDLÁK, František. *Psychologie hudebních schopností a dovedností*. Praha: Supraphon, 1989, 258 s. Comenium musicum, 20. ISBN 8070580739. s. 202

²⁵ SEDLÁK, František. *Psychologie hudebních schopností a dovedností*. Praha: Supraphon, 1989, 258 s. Comenium musicum, 20. ISBN 8070580739. s. 21

²⁶ TĚPLOV, Boris Michajlovič. *Psychologie hudebních schopností*. Přeložil Libor MELKUS. Praha: Státní pedagogické vydavatelství, 1965, 227 s. ISBN (Brož.). s. 198

²⁷ SEDLÁK, František. *Psychologie hudebních schopností a dovedností*. Praha: Supraphon, 1989, 258 s. Comenium musicum, 20. ISBN 8070580739. s. 23

2.2 Hudební nadání

Samotné slovo nadání je určitý soubor schopností, vrozených dispozic, které získáváme díky genetické informaci. Hudební nadání je pak popisováno jako „*získaný soubor vrozených hudebních vloh.*”²⁸

2.3 Hudební činnosti

Hudebními činnostmi rozumíme takové aktivity, které jsou zaměřené na rozvoj hudebnosti u dětí. K těmto aktivitám řadíme činnosti pěvecké, poslechové, hudebně pohybové a instrumentální.²⁹ Všechny tyto aktivity však nemusí a ani by neměly být využívány samostatně.

2.3.1 Zpěv

V mateřské škole bývá tato hudební činnost dominantní a podílí se na celkovém rozvoji hudebnosti dětí. Zpěv může být pro dítě důležitý z pohledu emocionálního, může u něj vyvolávat pocit bezpečí, jistoty a sounáležitosti k blízkému člověku (příkladem může být matčin zpěv, bez kterého mohou děti citově strádat). Význam zpěvu však není jen v rovině emocionální, zpěv samotný prohlubuje dýchání, zkvalitňuje řeč (technika zpěvu se používá při problému koktavosti), také může vést ke zklidnění dětí s hyperaktivitou. Cvičí naši paměť a podporuje tvůrčí činnosti.³⁰

Při výběru písničky však nesmíme zapomínat na individuální zvláštnosti dětí předškolního věku. „*Řídíme se tónovým rozsahem písničky, její rytmickou strukturou, melodickou obtížností, hudební formou a obsahem písničky.*”³¹

U tříletých dětí se tónový rozsah pohybuje kolem dvou až tří tónů, čtyřleté děti mohou dosáhnout šestitónového rozsahu a předškolní děti pak sedmi až osmitónovému rozsahu.³²

²⁸ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974, 196 s. Comenium musicum, 12. ISBN (Brož.). s. 36

²⁹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlízet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 1

³⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlízet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 23

³¹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlízet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 23

Z pohledu rytmické obtížnosti jsou vhodné písně s opakujícím se rytmem, nejlépe ve dvoudobém taktu. K melodicky snazším písňím řadíme durové písničky, za obtížnější jsou pak považovány písně mollové.³³

Co se týče délky písně, pro děti jsou nejjednodušší písně „v tzv. *malé písňové formě jednodílné*.”³⁴ Melodie má jen jednu opakující se část, například u lidových popěvek. Obsah písně by měl být také přizpůsoben dětskému věku, měl by mu být blízký. Vhodnými písněmi jsou písně lidové a písně, které jsou určené přímo pro děti.³⁵

2.3.2 Poslech

Zvuk a stejně tak i hudba nás obklopují ze všech stran, proto ať chceme či ne, staly se naší součástí. Úkolem poslechových činností je ukázat dětem krásu a jedinečnost hudby. Při poslechu můžeme využít různé hudební žánry, nevýjimaje hudbu klasickou.³⁶

2.3.3 Hudebně - pohybová výchova

Pohyb je pro každého člověka přirozeným projevem a děti jsou v neustálém pohybu. Pomocí pohybových aktivit se rozvíjí rytmus, rozpoznávání dynamiky a tempo. Do těchto aktivit řadíme různé pohybové ztvárnění písni, pochodování, taneční hrátky a další. I tyto činnosti mají vliv na naše tělo. Vedou k uvolnění a vyrovnanosti.

Patří zde také hra na tělo, která je určitým předstupněm hry na hudební nástroje. Touto hrou se rozvíjí jemná motorika a koordinace prováděných pohybů.

³² LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 31

³³ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 24

³⁴ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 24

³⁵ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 23

³⁶ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 23

Využíváme přitom ruce a nohy. Patří zde tleskání, pleskání, ťukání do dlaně, dupání.³⁷

Hudebně pohybovým činnostem se věnuje např. Libuše Kurková a kolektiv v knize *Hudebně pohybové hry v mateřské škole*. Zdůrazňuje důležitost hudby i pohybu pro dítě a popisuje různé aktivity, jež jsou vhodné pro děti předškolního věku (zpěv, pohyb poslech i hra na hudební nástroje).³⁸

2.3.4 Instrumentální hra

S hrou na hudební nástroje se děti setkávají velmi brzy, např. manipulace s chrastítky je považována za hru na hudební nástroj, jak je uvedeno v publikaci *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Hru na nástroje doporučoval Komenský, který v *Informatoriu školy mateřské* zmiňuje například malé dětské housličky.³⁹

Díky instrumentální hře můžeme dětem přiblížit různé poznatky, týkající se hudby (odlišnosti zvukové barvy u různých nástrojů, seznámení se s výškou tónů či s pojmy intenzity - silně a slabě).⁴⁰

³⁷ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 46-58

³⁸ KURKOVÁ, Libuše. *Hudebně pohybové hry v mateřské škole: učebnice pro 3. roč. studujících oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství). s. 19-140

³⁹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 99

⁴⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 101

3 VYUŽITÍ HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ V MŠ

Nejprve je důležité vymezit pojem *hudební nástroj* a analyzovat ukotvení instrumentálních činností v RVP PV. Následně uvést charakteristiku hudebních nástrojů využitelných v MŠ s nabídkou několika aktivit.

3.1 Hudební nástroje

Hudebním nástrojem se myslí „*předmět určený k produkování hudebního zvuku- tj. zvuku podílejícího se primárně i sekundárně na hudebním efektu, hudbě produkované i reprodukované.*“⁴¹

V *Encyklopedickém atlase hudby* je uvedeno, že hudebními nástroji mohou být „*všechny předměty, které jsou schopny vytvořit zvuky sloužící k uskutečňování hudebních myšlenek a struktur.*“⁴²

Tyto předměty se mohou lišit velikostí, tvarem i výrobním materiálem. Mohou být vyrobeny například ze dřeva, z kovu, či ze skla.⁴³

Zvuk následně vzniká rozkmitáním pružné hmoty nebo při rozkmitání vzduchového prostoru ohraničeného pružnou hmotou. Poté se vytvoří zvuková vlna již zachytí naše sluchové ústrojí, zvuk pokračuje až do mozkové kůry, a vzniká tón.⁴⁴

3.1.1 Dělení hudebních nástrojů

Literatury pojednávající o dělení hudebních nástrojů je nepřehledné množství. Jedna z nich uvádí tato tři hlediska.⁴⁵

1. z hlediska tvorby tónu
2. z hlediska akustického
3. z hlediska estetického

⁴¹ KURFÜRST, Pavel. *Hudební nástroje*. Vyd. 1. Praha: Togga, 2002. 1168 s. ISBN 80- 902912-1-X. s. 23

⁴² MICHELS, Ulrich. *Encyklopedický atlas hudby*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106- 238-3. s. 25

⁴³ MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 6., dop. vyd. Praha: Supraphon, 1977. ISBN 80-86385-12-4. s. 11-12

⁴⁴ MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 6., dop. vyd. Praha: Supraphon, 1977. ISBN 80-86385-12-4. s. 41

⁴⁵ MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 6., dop. vyd. Praha: Supraphon, 1977. ISBN 80-86385-12-4. s. 17-19

Z hlediska tvorby tónu dělíme hudební nástroje na:

A. *Nástroje samozvучné*

U této skupiny vzniká tón chvěním pružné hmoty. Tato skupina se dělí na dvě podoblasti: nástroje s vyladěným tónem a nástroje se zvukem neurčité výšky. Řadíme zde zvony, kastaněty, talíře, tam-tam, gong, xylofon a triangel.⁴⁶

B. *Nástroje blanzvучné*

Jak vyplývá z názvu, u těchto nástrojů se tón tvoří rozechvěním blány. Tato skupina má dvě podoblasti: nástroje s vyladěným tónem a nástroje se zvukem neurčité výšky. Patří zde tympány, tamburíny a bubny.⁴⁷

C. *Nástroje strunné*

U strunných nástrojů se tón tvoří při rozechvívání strun. Nástroje dělíme na smýkácí, drnkací, klávesové a úderné.

- a. Smýkácí nástroje jsou tvořeny dvěma podskupinami, a to smyčcovými nástroji, kde zařazujeme nástroje houslové (housle, viola, violoncello, kontrabas) a staré violy či smyčcovou citeru. U této podskupiny strunu rozezvučí smyčec. Druhou podskupinu tvoří nástroje kolové, kde patří niněra.
- b. Drnkací nástroje se člení na dvě podskupiny a to na nástroje s hmatníkem (loutna, kytara, ukulele, citera, mandolína, balalajka, nástroje tamburašské a nástroje z orientálních zemí) a bez hmatníku (harfa). U těchto nástrojů strunu rozezvučíme prsty či trsátkem.
- c. Úderné nástroje se dělí na nástroje klávesové (klavír, piano) a paličkové nástroje a patří zde cimbál a jeho různé obměny.⁴⁸

D. *Nástroje dechové*

V této skupině tón vzniká „nárazem výdechu na hranu otvoru, nebo rozechvěním plátku čili jazýčku jednoduchého anebo dvojitého (...) rozechvěním

⁴⁶ MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 6., dop. vyd. Praha: Supraphon, 1977. ISBN 80-86385-12-4. s. 17

⁴⁷ MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 6., dop. vyd. Praha: Supraphon, 1977. ISBN 80-86385-12-4. s. 17

⁴⁸ MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 6., dop. vyd. Praha: Supraphon, 1977. ISBN 80-86385-12-4. s. 17-18

vzduchu přímo rty.“⁴⁹ Dechové nástroje se dělí na čtyři skupiny: ústní (flétna, pikola), jazyčkové (klarinet, saxofon, hoboj, fagot), nátrubkové (lesní roh, trubka) a vícehlasé bez klaviatury (foukací harmonika, Panova flétna) a s klaviaturou a měchem (varhany, měchová harmonika).⁵⁰ *Encyklopedický atlas hudby* uvádí i skupinu pátou tzv. *elektrofony* - „nástroje se snímačem, zesilovačem a reproduktory.“⁵¹

Z hlediska akustického se nástroje dělí na:

- A. Nástroje s tónem doznívajícím (bicí či strunné drnkací nástroje)
- B. Nástroje s tónem převážně trvajícím (dechové a smyčcové nástroje)

Z hlediska estetického rozdělujeme nástroje podle jakosti a barvy tónu.⁵²

3.2 Hudební nástroje v RVP PV

Hru na hudební nástroje nalezneme také v *Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání* (dále jen RVP PV), který „vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku.“⁵³ Tento fakt nám jen ukazuje, že využívání hudebních nástrojů by mělo být neodlučitelnou součástí činností v mateřské škole.

Vzdělávací obsah je v RVP PV rozdělen do pěti oblastí: Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika (jež se ještě člení na a) jazyk a řeč, b) poznávací schopnosti a funkce, myšlenkové operace, představivost a fantazie, c) sebepojetí, city, vůle), Dítě a ten druhý, Dítě a společnost a Dítě a svět. V každé části jsou definovány dílčí

⁴⁹ MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 6., dop. vyd. Praha: Supraphon, 1977. ISBN 80-86385-12-4 .1977. s. 18

⁵⁰ MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 6., dop. vyd. Praha: Supraphon, 1977. ISBN 80-86385-12-4. s. 18

⁵¹ MICHELS, Ulrich. *Encyklopedický atlas hudby*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106- 238-3. s. 25

⁵² MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 6., dop. vyd. Praha: Supraphon, 1977. ISBN 80-86385-12-4. s. 18-19

⁵³ *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 48 s. [cit. 2018-03-01]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf>.

cíle, vzdělávací nabídka, očekávané výstupy a rizika úspěšného vzdělávacího záměru.⁵⁴

3.2.1 Dítě a jeho tělo

Tato oblast je zaměřena na biologickou stránku dítěte. Pomocí různých činností se učitel snaží podporovat fyzickou pohodu, tělesnou zdatnost, zdravotní kulturu a rozvoj pohybových i manipulačních dovedností.⁵⁵

Instrumentální hra

Pomocí hry na nástroje rozvíjíme jemnou motoriku, smyslové vnímání, rytmické cítění i koordinaci pohybů. Konkrétně to mohou být: *„hry související s poznáváním a manipulací jednotlivých lehký ovladatelných nástrojů, doprovodná hra na nástroje Orffova instrumentáře.“*⁵⁶

3.2.2 Dítě a jeho psychika

Tato oblast se zaměřuje na psychickou stránku dítěte. Pedagog se snaží *„podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů, jeho citů i vůle.“*⁵⁷ Tato oblast se dělí na tři podoblasti.

a) Jazyk a řeč

Jak vyplývá z názvu této podoblasti, hlavním účelem je rozvoj řečových schopností a komunikativních dovedností, ve formě verbální i nonverbální komunikace.⁵⁸

⁵⁴ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 48 s. [cit. 2018-03-01]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf>.

⁵⁵ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 48 s. [cit. 2018-03-01]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf>.

⁵⁶ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 10

⁵⁷ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 11

⁵⁸ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 48 s. [cit. 2018-03-01]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf>.

Instrumentální hra

Pomocí hry na nástroje dítě může vyjadřovat své pocity, také se učí nástroje pojmenovávat. K činnostem patří rozlišování zvuků jednotlivých hudebních nástrojů či hudební dialog, kdy děti hovoří prostřednictvím hry na dané nástroje.⁵⁹

b) Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Tato podoblast se zaměřuje hlavně na rozvoj představivosti a fantazie. Také na vytváření vztahu k učení a radosti z objevování neznámého.⁶⁰

Instrumentální hra

Instrumentální hrou rozvíjíme tvořivost, představivost i fantazii. Podporujeme zájem poznávat a učit se novým věcem. Děti poznávají nové nástroje a seznamují se s nimi. Zjišťují, z jakého materiálu jsou vyrobeny, a jaké zvuky vydávají. Také podporujeme myšlenkové operace a řešení problému, např. určení zda určitý hudební nástroj evokuje v dítěti veselou či smutnou náladu.⁶¹

c) Sebepojetí, city, vůle

V této podoblasti je kladen důraz na uvědomování si své identity, sebedůvěry a rozvoje citění a estetického prožívání.⁶²

Instrumentální hra

Hra na nástroj podporuje sebevědomí, dítě prožívá radost z úspěchu, a hrou vyjadřuje své pocity.⁶³

⁵⁹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 12-13

⁶⁰ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 48 s. [cit. 2018-03-01]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf>.

⁶¹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 15

⁶² Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 48 s. [cit. 2018-03-01]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf>.

⁶³ Hudební výchova a vzdělávací obsah RVP PV. *Metodický portál* [online]. Lišková, 2005 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/394/hudebni-vychova-a-vzdelavaci-obsah-rvp-pv.html/>

3.2.3 Dítě a ten druhý

Záměrem této oblasti je podporovat, posilovat a kultivovat vztahy mezi jedinci, ať již jde o vztah dítěte k jinému dítěti či k dospělé osobě. „*Hudební činnosti mají v této oblasti RVP PV své primární a nezastupitelné místo. Hudba dokáže sama od sebe ovlivnit náladu jednotlivce či celého kolektivu, čímž přispívá k utváření obecně pozitivních vztahů mezi dětmi.*”⁶⁴

Instrumentální hra

Hra na nástroje se v MŠ uskutečňuje v kolektivu, což děti vede k ohleduplnosti při hraní na nástroj i při jejich rozdělování. Kromě toho rozvíjíme kooperaci mezi dětmi a dospělým, například při hře na ozvěnu či při hudebním dialogu, kdy hráči komunikují prostřednictvím hudebního nástroje.⁶⁵

3.2.4 Dítě a společnost

Tato oblast se zaměřuje na socializaci dítěte, seznámení se s kulturou, tradicemi, hodnotami.⁶⁶

Instrumentální hra

V tomto případě můžeme využít nástroje při aktivitách MŠ jako vystoupení pro rodiče a besídky. Můžeme zde zahrnout například návštěvu koncertu či jiných podobných akcí.⁶⁷

3.2.5 Dítě a svět

Záměrem této oblasti je vytvořit u dítěte povědomí o okolním světě a vytvořit u dítěte pozitivní vztah k životnímu prostředí.⁶⁸

⁶⁴ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 17

⁶⁵ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 17-18

⁶⁶ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 48 s. [cit. 2018-03-01]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf>.

⁶⁷ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 19-20

⁶⁸ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 48 s. [cit. 2018-03-01]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf>.

Instrumentální hra

Zde můžeme zahrnout ukázkou nástrojů, které pochází z jiných zemí. Při hře na tyto nástroje využíváme tzv. čínskou pentatoniku.⁶⁹

3.3 Carl Orff

„Stejně jako humus v přírodě teprve umožňuje růst, tak uvolňuje elementární hudba v dítěti síly, které by se jinak nerozvinuly.“

Carl Orff⁷⁰

Carl Orff byl německý skladatel, pedagog a dirigent. Narodil se roku 1895 v Mnichově v Německu. Jeho matka byla klavíristka a již od útlého mládí jej podporovala v hudební tvorbě. Jeho první kompoziční pokusy vznikaly na břídlíkové tabulce a hudbu si skládal také pro své loutkové divadlo.⁷¹

K jeho nejznámějším skladatelským počínům patří scénická kantáta *Carmina Burana*, která měla premiéru v roce 1937. Později složil ještě dvě skladby: *Catulli Carmina* a *Trionfo di Afrodite*, které s *Carminou Buranou* tvoří trilogii s názvem *Trionfi*.⁷²

V roce 1921 vytvořil s D. Gunterovou školu pro tanec a gymnastiku, kde bylo hlavní myšlenkou propojit hudbu s pohybem. O pár let později vytváří spis s názvem *Schulwerk*, při jehož tvorbě vycházel z činností již zmíněné školy.⁷³ Tento spis obsahoval rytmicko-melodická cvičení a cílovou skupinou byli učitelé pohybové výchovy. Zanedlouho vyšly i další spisy např. *Cvičení pro xylofony* či *Cvičení pro tympány*. „Už první pokusy na škole D. Gunterové upoutaly

⁶⁹ Hudební výchova a vzdělávací obsah RVP PV. *Metodický portál* [online]. Lišková, 2005 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/394/hudebni-vychova-a-vzdelavaci-obsah-rvp-pv.html/>

⁷⁰ POŠ, Vladimír. *Perspektivy Orffovy školy v hudební výchově: sborník studií*. Editor Vladimír POŠ. Praha: Supraphon, 1969, 177 s. ISBN (Brož.). s. 33

⁷¹ Carl Orff. *Česká Orffova společnost* [online]. Praha: Salvat [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.orff.cz/cs/CarlOrff>

⁷² Carl Orff. *Česká Orffova společnost* [online]. Praha: Salvat [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.orff.cz/cs/CarlOrff>

⁷³ Carl Orff. *Česká Orffova společnost* [online]. Praha: Salvat [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.orff.cz/cs/CarlOrff>

pozornost četných pedagogů.”⁷⁴ Orff zmiňuje hlavně L. Kostenberga, který působil na ministerstvu kultury a chtěl *Schulwerk* vyzkoušet na obecných školách. Jeho plány nevyšly kvůli tehdejší politice.⁷⁵

Po válce dostal Orff nabídku spolupracovat s německým rozhlasem. Měl pro něj zpracovat rozhlasový program pro děti, kde by děti samostatně hrály. Byla to pro něj příležitost vytvořit novou hudební výchovu pro děti a nabídku nakonec přijal. Rozhlasový hudební program trval bezmála pět let a stal se základem pro pět nejznámějších svazků *Schulwerku*. V Těchto pěti svazcích Orff propojuje různé skladby pro nástroje, rytmicko-melodická cvičení, zpěv písniček a řeč.⁷⁶

V roce 1961 zakládá Orffův institut v Salcburku. Měl sloužit k šíření myšlenek *Schulwerku*, k setkávání všech vyučujících i studentů. Orff zemřel v Mnichově roku 1982.⁷⁷

3.3.1 Česká Orffova společnost

Zakladatelem této společnosti byl Pavel Jurkovič. Tato společnost vznikla v roce 1995 jako součást České hudební společnosti až do roku 2006. Česká Orffova společnost (ČOS) pracuje v souladu s myšlenkami Carla Orffa a jeho *Schulwerku*. Rovněž spolupracuje s dalšími podobnými společnostmi například v Polsku či ve Slovinsku.⁷⁸

Petr Eben a Ilja Hurník vytvořili 2 svazky s názvem *Česká Orffova škola: Začátky* a *Česká Orffova škola: Pentatonika*. Tyto svazky jsou českou adaptací

⁷⁴ POŠ, Vladimír. *Perspektivy Orffovy školy v hudební výchově: sborník studií*. Editor Vladimír POŠ. Praha: Supraphon, 1969, 177 s. ISBN (Brož.). s. 28

⁷⁵ POŠ, Vladimír. *Perspektivy Orffovy školy v hudební výchově: sborník studií*. Editor Vladimír POŠ. Praha: Supraphon, 1969, 177 s. ISBN (Brož.). s. 29

⁷⁶ POŠ, Vladimír. *Perspektivy Orffovy školy v hudební výchově: sborník studií*. Editor Vladimír POŠ. Praha: Supraphon, 1969, 177 s. ISBN (Brož.). s. 33

⁷⁷ Carl Orff. *Česká Orffova společnost* [online]. Praha: Salvat [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.orff.cz/cs/CarlOrff>

⁷⁸ O nás. *Česká Orffova společnost* [online]. Praha [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.orff.cz/cs/AboutUs>

Schulwerku a obsahují různé české i moravské lidové písně s doprovodem, s využitím lehkou ovladatelných nástrojů a vše rozepsali do notových zápisů.⁷⁹

3.3.2 Orffův instrumentář

Orffův instrumentář obsahuje mnoho různých hudebních nástrojů, na které zvládnou hrát již malé děti. Tyto nástroje se dělí na rytmické bicí a melodické bicí nástroje. K rytmickým řadíme ozvučná dřívka, rolničky, rourový bubínek, prstové činelky, maracas (rumba koule), triangel, rámový bubínek, tamburínu, gong s paličkou, bonga. K melodickým nástrojům patří zvonkohra, metalofon a xylofon.⁸⁰

V mateřských školách jsou využívanější nástroje rytmické, jelikož na ně zvládnou hrát i děti předškolního věku.

Nástroje jsou z různých materiálů, tudíž i zvuk každého nástroje je odlišný.

Ozvučná dřívka

Ozvučná dřívka se vyrábí ze dřeva a ke hře potřebujeme vždy pár. Tento nástroj se využívá při doprovodu písní či k pohybovým činnostem.⁸¹

Rolničky

Rolničky jsou dutá kovová chrastítka, většinou zavěšena na tzv. půlměsíci.⁸²

Rourový bubínek

Nástroj ve tvaru písmene T je vyroben ze dřeva. Oba dva konce jsou ve tvaru trubice a při úderu paličkou vydávají odlišné zvuky.⁸³

Prstové činelky

Tento nástroj je ve tvaru malých kovových talířků pověšený na poutkách. Hrajeme na ně tak, že jedním činelkem udeříme do druhého.⁸⁴

⁷⁹ KELLER, Wilhelm, Ilja HURNÍK, Vladimír POŠ, Jan DOSTAL, Eva KRÖSCHLOVÁ a Petr EBEN. *Česká Orffova škola. I, Začátky*. Praha: Supraphon, 1969, 99 s.

⁸⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlízet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 134-136

⁸¹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlízet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 134

⁸² MICHELS, Ulrich. *Encyklopedický atlas hudby*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-238-3. s. 31

⁸³ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlízet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s.135

Maracas (Rumba koule)

Maracas je dutý předmět vejčitého tvaru s násadkou a obsahuje chrastící částičky.⁸⁵

Triangl

Nástroj trojúhelníkového tvaru vyrobený z oceli, který rozeznáme Zvuku úderem kovovou tyčinkou do nástroje.⁸⁶

Tamburína

Nástroj kruhového tvaru s membránou, který má na lubu jsou kovové talířky. Při hře na ni držíme tamburínu v jedné ruce a lubem udeříme do druhé ruky.⁸⁷

Rámový bubínek

Tento nástroj je stavbou podobný tamburině, jen neobsahuje kovové talířky. Bubínek držíme jednou rukou a hrajeme na něj plstěnou paličkou tak, aby mírně odskočila.⁸⁸

Činel s paličkou

Bronzový nástroj kotoučovitého tvaru s poutkem.⁸⁹ Činel držíme za poutko a hrajeme na něj plstěnou paličkou.⁹⁰

Bonga

Jsou kotle na povrchu opatřené membránou, většinou jsou ve dvojici na stojanu. Při hře na ně používáme plstěnou paličku.⁹¹

⁸⁴ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s.135

⁸⁵ MICHELS, Ulrich. *Encyklopedický atlas hudby*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106- 238-3. s.31

⁸⁶ MICHELS, Ulrich. *Encyklopedický atlas hudby*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106- 238-3, s. 25.

⁸⁷ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s.134

⁸⁸ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s.134

⁸⁹ MICHELS, Ulrich. *Encyklopedický atlas hudby*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106- 238-3. s.27

⁹⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s.135

⁹¹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 135

Xylofon

Xylofon je nástroj tvořen dřevěnými kameny obdélníkového tvaru. Každý kámen je vyladěn do určitého tónu. Tónový rozsah se liší podle počtu dřívěk.⁹² Ke hře na něj používáme gumovou nebo plstěnou paličku.⁹³

Metalofon

Tento nástroj je obdobou xylofonu, místo dřevěných kamenů je tvořen kovovými. Má koryto, které má funkci rezonátoru. Na tento nástroj hrajeme plstěnou paličkou.⁹⁴

Zvonkohra

Zvonkohra je tvořena kovovými kameny, při hře používáme dřevěné paličky.⁹⁵

3.3.3 Dětské hudební nástroje

Dnes tímto termínem často označujeme nástroje z výše uvedeného Orffova instrumentáře. Do této skupiny řadíme i zmenšeniny klasických nástrojů, které děti používaly spíše jako svou hračku. Kurfürst dělí tyto nástroje do pěti skupin. Do první skupiny patří nástroje, které jsou vyrobeny z přírodního materiálu. Tyto nástroje si děti vyráběly samy a řadíme zde třeba píšťalky z proutí. Do druhé skupiny patří nástroje, velmi podobné nástrojům smyčcovým, ovšem výroba je jednodušší než u klasických houslí a patří zde např. dětské housle. Do třetí skupiny zařazuje nástroje s rezonančními dutinami a řadí zde různé zmenšeniny nástrojů. Čtvrtá skupina je tvořena nástroji, které se daly získat na trhu, a to jsou píšťalky, bubínky nebo vábničky. Do poslední skupiny pak řadí moderní nástroje či umělé hračky, které jsou založeny na principech moderní technologie.⁹⁶

⁹² MICHELS, Ulrich. *Encyklopedický atlas hudby*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-238-3, s. 25

⁹³ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 136

⁹⁴ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 136

⁹⁵ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 136

⁹⁶ KURFÜRST, Pavel. *Hudební nástroje*. Praha: Togga, 2002. ISBN 80-902912-1-X. s. 900

3.4 Netradiční hudební nástroje

Mezi netradiční hudební nástroje patří vlastnoručně vyrobené nástroje a předměty, které denně využíváme. Jako nástroj nám může posloužit kuchyňské nádobí, sklenice, kbelíky i ořechové skořápky.⁹⁷ V publikaci *Hudební nástroje jinak* se zmiňuje, proč je dobré zařazovat vlastnoruční výrobu hudebních nástrojů *„Jednou z cest, která může dítě přivést k hudebním myšlenkám i k myšlenkám o hudbě, je vytváření hudebních nástrojů.“*⁹⁸ Výrobou nástroje se děti učí i dalším věcem, zjišťují, jak daná věc funguje, z čeho se vyrábí. Vlastnoruční výroba nástroje vede k většímu potěšení z instrumentální hry. *„Pokud však nejsou nástroje chápány jen jako pouhé zdroje zvuku, ale především jako vlastní výtvořiny dětí, vystupuje do popředí známý psychologický fakt, že k tomu, co si sami uděláme, máme bližší, emocionálně silnější vztah“*⁹⁹ Dalším důvodem proč zařazovat výrobu nástrojů do činností v MŠ může být cenová dostupnost. Při výrobě můžeme využít přírodní, syntetické a odpadové materiály.

3.5 Aplikace hudebních nástrojů v MŠ

Nástroje, ať už tradiční či netradiční, by neměly být v mateřské škole opomíjeny. Nástroje se využívají při doprovodu či při hudebních hrách. Hudebními činnostmi se zabývá například Lišková v publikaci *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*.¹⁰⁰ V jiné publikaci s názvem *Hudební nástroje jinak* autoři popisují využití různých nástrojů netradičním způsobem. Taková publikace může být

⁹⁷ PAVLÍČKOVÁ, Jana. *Netradiční hudební nástroje*. Praha, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta pedagogická.

⁹⁸ COUFALOVÁ, Gabriela, Ivo MEDEK a Jaromír SYNEK. *Hudební nástroje jinak: netradiční využití tradičních hudebních nástrojů a vytváření jednoduchých hudebních nástrojů*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2013. ISBN 978-80-7460-037-1. s. 9

⁹⁹ COUFALOVÁ, Gabriela, Ivo MEDEK a Jaromír SYNEK. *Hudební nástroje jinak: netradiční využití tradičních hudebních nástrojů a vytváření jednoduchých hudebních nástrojů*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2013. ISBN 978-80-7460-037-1. s. 9

¹⁰⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 21-151

inspirací pro mnohé učitele, protože nabízí zcela nový pohled na využití různých nástrojů.¹⁰¹

Před samotným hraním je vhodné seznámení se s hudebními nástroji.

Aktivita - Seznámení se s hudebními nástroji

Popis aktivity: Pro seznámení s nástroji využijeme píseň *Já jsem muzikant*. Píseň se zpívá formou dialogu mezi jedním muzikantem a skupinou muzikantů. Při písni paní učitelka i děti pantomimicky předvádí hru na nástroj. Následně můžeme použít nástroje.

Pomůcky: rytmické hudební nástroje

Zdroj:

Já, písnička: zpěvník pro žáky základních škol. Druhé, přepracované vydání. Cheb: MUSIC CHEB, 1995. ISBN 80-85925-01-X. s. 23

3.5.1 Klavír

Patří k nejvyužívanějším nástrojům v MŠ. Tento nástroj se používá při doprovodu zpěvu. Výhodou u klavíru je, že na něj zahrajeme melodickou linku i doprovod.¹⁰² Dále se tento nástroj využívá při pohybové chvilce. Děti cvičí podle daného tempa určité písně, např. na lidovou píseň *Prší prší* děti běhají, na píseň *Kočka leze dírou* lezou po čtyřech, apod. Dalším příkladem cvičení mohou být pohyby podle tónů, např. při vysokých tónech děti tančí jako baletky, při nízkých zase chodí jako medvědi.

¹⁰¹ COUFALOVÁ, Gabriela, Ivo MEDEK a Jaromír SYNEK. *Hudební nástroje jinak: netradiční využití tradičních hudebních nástrojů a vytváření jednoduchých hudebních nástrojů*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2013. ISBN 978-80-7460-037-1. s. 31-156

¹⁰² LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 44

Netradiční aktivita - Koně

Způsob hry: Bříšky prstů ťukáme na dřevěných ploškách umístěných vedle klaviatury.

Charakter zvuku: Klapot kopyt koní.

Jiná varianta hry: Ťukání nehty.

Zdroj:

COUFALOVÁ, Gabriela, Ivo MEDEK a Jaromír SYNEK. *Hudební nástroje jinak: netradiční využití tradičních hudebních nástrojů a vytváření jednoduchých hudebních nástrojů*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2013. ISBN 978-80-7460-037-1. s. 42

Aktivita - Jednotné tempo

Popis aktivity: Hrajeme na klavír jednotné tempo, můžeme využít melodie lidových písní, např. *Prší, prší*. Při zvolání „ruce“, děti tleskají do rytmu písně. Při zvolání „nohy“, děti pochodují v rytmu.

Pomůcky: Klavír

Zdroj:

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 103

3.5.2 Kytara

Patří také k často využívaným nástrojům, její nevýhodou oproti klavíru je, že na ní téměř nezahrajeme melodickou linku. Proto slouží jako opora při zpěvu učitelky.¹⁰³

Aktivita - Mravenčí ukolébavka

Popis aktivity: Tuto píseň můžeme využít při hře na mravenečky, při dramatizaci nebo ji můžeme zahrát a zazpívat při odpoledním odpočinku.

Zdroj: UHLÍŘ, Jaroslav. *"Není nutno...": písničky Jaroslava Uhlíře a Zdeňka Svěráka*. Dotisk. Praha: Primus, 1995. ISBN 8085625377. s. 18

¹⁰³ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 44

Netradiční aktivita - Co ti to připomíná?

Popis aktivity: Na kytaru vytváříme různé zvuky, např. tlučení na dřevo či přejíždění nehtů přes struny. Děti vymýšlí, co jim daný zvuk připomíná.

Pomůcky: kytara

Zdroj: vlastní tvorba

3.5.3 Zobcová flétna

Nástroj, který v MŠ využijeme. V publikaci *Hudební nástroje jinak* je zobcová flétna popisována jako nástroj „který je v první fázi výuky rychle ovladatelný a vhodný pro děti již od předškolního věku.”¹⁰⁴ Dále se zde uvádí, že dítě nemusí zvládat hru na tento nástroj a přesto si může vyzkoušet tvorbu různých zvuků a zapojit tak svou představivost.

Netradiční aktivita - Větríček-Vichr

Způsob hry: Daného zvuku dosáhneme různými způsoby foukání do lábia (zvukový výřez v části hlavice). Flétnu držíme jako příčnou flétnu, do lábia foukáme zpřímá a vzdálenost můžeme měnit. Čím je větší vzdálenost od otvoru, tím je zvuk tišší.

Charakter zvuku: zvuk větru

Zdroj:

COUFALOVÁ, Gabriela, Ivo MEDEK a Jaromír SYNEK. *Hudební nástroje jinak: netradiční využití tradičních hudebních nástrojů a vytváření jednoduchých hudebních nástrojů*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2013. ISBN 978-80-7460-037-1. s. 46

3.5.4 Housle

Housle patří k nástrojům, které podporují zpěv a slouží jako doprovod k písňím. V mateřských školách jsou velmi málo využívány.¹⁰⁵

¹⁰⁴ COUFALOVÁ, Gabriela, Ivo MEDEK a Jaromír SYNEK. *Hudební nástroje jinak: netradiční využití tradičních hudebních nástrojů a vytváření jednoduchých hudebních nástrojů*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2013. ISBN 978-80-7460-037-1. s. 44

¹⁰⁵ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 44

3.5.5 Nástroje Orffova instrumentáře

K nejvyužívanějším nástrojům Orffova instrumentáře patří nástroje rytmické. Hru na tyto nástroje můžeme zapojit i do jiných činností jako jsou: dramatizace pohádky, různé hry např. Probouzení - kdy děti probudí určitý zvuk nástroje, nebo Co představují různé zvuky - kdy děti přemýšlejí, co jim daný zvuk připomíná, např. bubínek-medvěd či padající kameny, rolničky-Vánoce nebo malý kašpárek). Melodické nástroje jsou v mateřských školách využívány méně. Hra na ně slouží vesměs jako zpestření činností.¹⁰⁶

Aktivita - Jak zní

Popis aktivity: Všechny děti jsou v kruhu a uprostřed jsou rytmické hudební nástroje. Každé dítě si vybere jeden nástroj a zkouší na něj hrát. Jakmile dá učitel pokyn, každé dítě představí svůj nástroj krátkou hrou. Mezi jednotlivými dětmi může zaznít krátká písnička.

Pomůcky: rytmické nástroje, např. ozvučná dřívka, triangel, tamburína, rourový bubínek, prstové činely a další.

Zdroj:

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 103

Aktivita - Hrajeme rytmus

Popis aktivity: S dětmi předříkáváme říkadlo, např. *Leze, leze po železe* a zároveň pochodují v rytmu říkadla. Jedno dítě hraje např. na ozvučná dřívka.

Pomůcky: Ozvučná dřívka

Zdroj:

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 110

¹⁰⁶ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 101-105

Aktivita - Improvizace

Popis aktivity: Děti hrají na melodické nástroje v tzv. pentatonickém prostoru (řada pěti tónů, mezi nimiž není půltón, např. C, D, E, G, A.) a nevznikají disonance. Tudíž může hrát několik dětí zároveň.

Pomůcky: xylofon, metalofon

Zdroj:

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlízet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3. s. 126

Netradiční aktivita - Tamburína, zvonečky

Popis aktivity: Tamburínu držíme v jedné ruce. Pomocí prstů rozezvučujeme činelky.

Pomůcky: tamburína

Charakter zvuku: zvonivý

Zdroj:

COUFALOVÁ, Gabriela, Ivo MEDEK a Jaromír SYNEK. *Hudební nástroje jinak: netradiční využití tradičních hudebních nástrojů a vytváření jednoduchých hudebních nástrojů*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2013. ISBN 978-80-7460-037-1. s. 50

3.5.6 Netradiční hudební nástroje

Můžeme si je společně s dětmi vyrobit z různého materiálu a poté je používat při různých hrách, podobně jako nástroje Orffova instrumentáře. Tyto nástroje mohou být využity při deklamaci různých zvuků, např. při znázornění bouřky využijeme chřestidla naplněná korálky, při znázornění deště použijeme dešťovou hůl. Rovněž můžeme využít předměty denní potřeby, např. plastové láhve, igelitové sáčky, vařečky, hrnce nebo lžičky.

Aktivita - Výroba chřestidla

Postup výroby: Vezmeme si prázdnou roličku, jeden konec scvakneme k sobě a spojíme sešívačkou. Dvnitř ruličky vsypeme rýži a sešívačkou scvakneme druhý konec ruličky tak, aby byl vůči prvnímu konci do kříže. Poté si podle vlastní fantazie chřestidlo ozdobíme lepícími páskami či pastelkami.

Pomůcky: Rulička od toaletního papíru, rýže, nůžky, kancelářská sešíváčka, barevné lepící pásky, pastelky

Způsob hry: Chřestidlem v ruce potřásáme

Zdroj:

COUFALOVÁ, Gabriela, Ivo MEDEK a Jaromír SYNEK. *Hudební nástroje jinak: netradiční využití tradičních hudebních nástrojů a vytváření jednoduchých hudebních nástrojů*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2013. ISBN 978-80-7460-037-1. s. 96

Aktivita - Výroba papírového klapače

Postup výroby: Papír překládáme na proužky střídavě na obě strany. Vznikne nám složený pruh, který v polovině přeložíme.

Pomůcky: Tvrdý papír A4

Způsob hry: Papírový klapač držíme za přeloženou část a druhou částí hrajeme o dlaň.

Zdroj:

COUFALOVÁ, Gabriela, Ivo MEDEK a Jaromír SYNEK. *Hudební nástroje jinak: netradiční využití tradičních hudebních nástrojů a vytváření jednoduchých hudebních nástrojů*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2013. ISBN 978-80-7460-037-1. s. 64

Aktivita - Hra na plastové láhve

Popis aktivity: Plastové láhve naplníme vodou. Množství vody v láhvi se může lišit. Následně pozvolna nebo rychle přeléváme vodu z jedné strany láhve na druhou. Láhvemi lze potřásat obdobně jako při hře na maracas.

Pomůcky: plastové láhve různých velikostí, voda

Zdroj:

STOLZOVA, Markéta. *Charakteristika instrumentálních aktivit dětí předškolního věku*. Hradec Králové, 2015. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové. Fakulta pedagogická.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 PROJEKT HUDEBNÍHO POŘADU PRO DĚTI

4.1 Úvod k projektu

Při zpracovávání projektu jsem vycházela z teoretické části této práce a vytvořila jsem projekt s názvem *Záchrana království hudby*, jenž je návrhem, jak lze využít hudební nástroje v MŠ. V projektu jsou také zahrnuty činnosti jako zpěv, pohyb i poslech.

Projekt byl realizován v mateřské škole ve Starém Městě u F-M. Mateřská škola je dvoutřídní a děti jsou zde rozděleny heterogenně. V každé třídě je 28 dětí.

4.2 Anotace

Projekt s názvem *Záchrana království hudby* je zpracován jako jednodenní projekt, jenž je určen pro děti od tří do šesti let. Hlavním cílem bylo prohloubit u dětí zájem o hudbu a hudební nástroje. Dále zjistit, jaké nástroje znají, a zda na některé hrají.

4.3 Vlastní projekt

Název projektu: *Záchrana království hudby*

Časová dotace projektu: jeden den

Počet dětí: 18

Cíl: Seznámit děti s hudebními nástroji, podpořit zájem o hudební nástroje a hudbu u dětí.

Očekávané výstupy: Vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru, sluchově rozlišovat zvuky.

Použité organizační formy: hromadná, skupinová

Výukové metody: slovní (monologické, dialogické, diskuze), názorně demonstrační, praktické, aktivizující

Pomůcky: loutka hudebního dědečka, panenka Princezny Písničky, obálky s třemi úkoly, hudební nástroje (flétny, bubínek, dechová harmonika, kytara, klavír, kazoo, okarina, ozvučná dřívka, bubínek, tamburína, triangel, taktovka, převlek dirigenta, notová osnova, noty

Organizace:

Na začátku se společně pozdravíme a poté dětem představím projekt pomoci loutky hudebního dědečka. Ten se dětem představí a poví jim, že pochází z Království hudby a hledá děti, které mu pomohou osvobodit princeznu.

V další části se děti přesunou do země hudby, kde postupně naleznou dopis se třemi úkoly, které když splní, probudí a tak zachrání princeznu Písničku. V prvním úkolu se děti seznámí s některými hudebními nástroji a pokusí se říct, jak na ně působí zvuky různých nástrojů (smutně, vesele, nabručeně, legračně a zamilovaně). V druhém úkolu budou děti hrát na nástroje a rozlišovat intenzitu dynamiky. Ve třetím a posledním úkolu se seznámí s notami a notovou osnovou. Seznámí se s pojmem skladatel a pokusí se složit vlastní melodii, kterou si následně poslechnou, a zkusí určit, zda se jim líbí či ne.

Touto melodií a s využitím dalších hudebních nástrojů děti probudí princeznu a zachrání tak Království hudby.

4.3.1 Příběh

Promluva hudebního dědečka:

Dobrý den děti, já jsem hudební dědeček a přicházím k vám z Království hudby, kde se stala strašlivá věc. Princezna Písnička byla zakleta zlým čarodějem, usnula a nikomu se ji nepodařilo probudit. A teď v naší zemi vládne čaroděj a ničí vše, co mu přijde pod ruku - písničky, notičky i hudební nástroje. Jenom šikovné děti by mohly Království hudby zachránit, jenže kde hledat takové děti, neznáte náhodou nějaké? Jsou snad tady nějaké šikovné děti, které by nám pomohly? *(odpověď dětí)*

To je skvělé, že nám pomůžete, ale je to nebezpečné a nebude to vůbec jednoduché. Teď všichni zavřeme oči a až uslyšíme rolničky, octneme se v království. *(zvuk rolniček)*

Děti, už jsme v království, ale musíme být opatrní, aby nás čaroděj neslyšel.

4.3.1.1 1. úkol

Cíl: Seznámit se s některými hudebními nástroji, poznat odlišnost zvukové barvy u různých nástrojů.

Pomůcky: Hudební dědeček, dopis s prvním úkolem, hudební nástroje (kytara, keyboard či klavír, okarina, dechová harmonika, bubny, rolničky, kazoo, flétny-altová, sopranová, sopraninová), obrázky daných hudebních nástrojů, smajlíci

Doba trvání: 10-15 min

Popis aktivity: V tomto úkolu se děti seznámí s některými hudebními nástroji, pojmenují je a pokusí se říct, jak na ně působí zvuky těchto nástrojů. Děti si poslechnou nástroj a pomocí smajlíku (smutného, veselého, nabručeného, legračního či zamilovaného) určí, jak na ně dotyčný nástroj působil.

Promluva hudebního dědečka:

Ale podívejte se, děti, tady je nějaký dopis. Copak tam asi je? (*jedno dítě jde pro dopis a rozbálí jej*). Podívejte, co to asi může znamenat?

Prvním úkolem pomůžeme hudebním nástrojům. Ony totiž zapoměly, jak zní, jestli smutně, vesele, legračně, nabručeně či zamilovaně. Poslechneme si zvuk nástroje, a poté pomocí smajlíku určíme, jak na nás daný zvuk nástroje působil.

Shrnutí: Po skončení aktivity si s dětmi zopakujeme nástroje. Poté dětem položím pár otázek: Měly všechny nástroje stejný zvuk? Který nástroj se Vám nejvíce líbil? Hraje někdo na nějaký hudební nástroj? Jestli ano, na jaký?

4.3.1.2 2. úkol

Cíl aktivity: Seznámení se s výškou tónů či s pojmy intenzity dynamiky - silně a slabě, seznámení s pojmy dirigent, orchestr.

Pomůcky: loutka dědečka, obálka s druhým úkolem, převlek dirigenta, taktovka, hudební nástroje (ozvučná dřívka, triangel, bubínek, tamburína)

Doba trvání: 10-15 minut

Popis aktivity: Každé dítě dostane jeden hudební nástroj, poté přijde dirigent, který se dětem představí a vysvětlí aktivitu. Děti vytvoří orchestr, a dirigent bude dirigovat. Taktovkou ukáže na nějaké dítě, to začne hrát, a postupně se tímto způsobem přidávají další děti. Když taktovkou ukáže na již hrající dítě, musí přestat hrát.

Promluva hudebního dědečka a pana dirigenta:

Děti, podívejte, támhle je druhý dopis (*dítě jde pro dopis a opět jej rozbálí.*) Hmm, co by to asi mohlo znamenat.

Druhým úkolem bude utvořit orchestr. Každý dostane svůj hudební nástroj. Poté nás navštíví pan dirigent, který vám řekne, co se bude dít dál. (*příchod dirigenta-převlek vedoucího projektu*) Dobrý den, slyšel jsem, že je tady nějaký

orchestr. Já jsem pan dirigent a takový orchestr diriguji. Teď vám povím, jak to funguje. Mám tady takovou kouzelnou hůlku, která se jmenuje taktovka, a na koho taktovkou ukážu, ten může začít hrát. Hraje tak dlouho, než na něj taktovkou ukážu znovu, poté hrát přestává. (*realizace aktivity*)

To vám to ale jde, teď vás naučím ještě jednu věc. Když budu mít ruce blízko u sebe, všechny nástroje musí hrát potichu, když budou ruce daleko od sebe, nástroje hrají nahlas, a když se ruce úplně spojí, nástroje vůbec nehrají.

Shrnutí: Pan dirigent dětem poděkuje za takový skvělý hudební výkon. Poté se zeptá, co je to orchestr a kdo je to pan dirigent. Dále se zeptá, zda-li můžou hrát nástroje hlasitě a tiše.

4.3.1.3 3. úkol

Cíl: Seznámit se s pojmy skladatel, skladba, aktivně se zapojit do činnosti skládání vlastní melodie.

Pomůcky: hudební dědeček, princezna Notička, notová osnova, noty z papíru, flétna

Doba trvání: 10-15 minut

Popis aktivity: Děti se seznámí s pojmy skladatel a skladba. Následně si každé dítě najde ve třídě jednu notu a postupně je položí na připravenou notovou osnovu. Poté si děti poslechnou melodii, kterou složily a rozhodnou, zda-li se jim melodie líbí, a mohla by probudit princeznu, nebo jestli zkusí složit jinou melodii. Když se dětem bude melodie líbit, opět jí zahrajeme, a princezna se probudí.

Promluva hudebního dědečka:

Podívejte se, támhle je třetí úkol (*dítě jde pro dopis a opět jej rozbali*). V tomto posledním úkolu se staneme skladateli, protože jen skladbičkou, kterou ještě nikdo nesložil, probudíme princeznu Písničku. Tady máme prázdnou notovou osnovu. Jestliže chceme složit nějakou skladbu, potřebujeme noty, protože jen podle not umístěných na notové osnově nám může muzikant skladbu zahrát. Každý z vás si najde jednu notu ve třídě a postupně je položíme na naší notovou osnovu, a tak složíme určitou melodii. Poté vám paní učitelka melodii zahraje na flétnu, a vy řeknete, jestli se vám melodie líbí. Kdyby se vám nelíbila, zkusíte poskládat jinou melodii.

Shrnutí: Princezna Písnička dětem poděkuje za vysvobození. Děti nakonec princeznu Písničku nakreslí.

4.4 Shrnutí projektu

Děti se zapojily do hudebního programu od prvního okamžiku. Hudebního dědečka bedlivě poslouchaly a při otázce, zda-li jsou v MŠ nějaké děti, které by princeznu zachránily, odpověděly všichni kladně.

Také k jednotlivým úkolům přistupovaly s nadšením. U prvního úkolu potichu naslouchaly zvuku hudebního nástroje. Poté se téměř všechny děti domlouvaly, jak jim daný nástroj zní. Na otázku, jestli měly všechny nástroje stejný zvuk, děti jednohlasně odpověděly, že ne. Nejvíce se jim líbil nástroj kazoo, který všem připadal legrační. Na další otázku, jestli někdo hraje na nějaký hudební nástroj, a na jaký, odpověděly tři děti, a řekly, že hrají na flétnu.

Druhý úkol děti také zaujal hned, jelikož do třídy vstoupil pan dirigent. V tichosti vyčkávaly, až na ně pan dirigent ukáže taktovkou. Druhá aktivita s intenzitou dynamiky děti také bavila, hlavně část kdy mohly hrát velmi hlasitě. Na otázku, co je to orchestr, mladší děti odpověď neznaly. Předškolní děti odpověděly, že jsou to lidé, kteří hrají na různé hudební nástroje, a řídí je pan dirigent. Slovo dirigent poté objasnily tak, že je to pán, který řídí orchestr, a ukazuje, kdy mohou hrát. Všechny děti se shodly, že nástroje můžou hrát hlasitě i potichu.

Do třetího úkolu se děti také pustily s nadšením. Ve třídě si děti našly notičku. Pak byly některé děti netrpělivé, když noty pokládaly na notovou osnovu, a některé děti nevěděly, jak noty pokládat. Proto jsem dětem znovu vysvětlila, k čemu slouží notová osnova a noty, a jak je mají na notovou osnovu pokládat. Poté již děti činnost zvládly a hned první melodie se jim zalíbila. Touto melodií jsme probudili princeznu Písničku, která jim poděkovala za záchranu a pozvala je na oslavu. Poté princeznu Písničku některé děti nakreslily. Na závěrečnou oslavu hudebního pořadu připravily paní učitelky z MŠ pro každého ovocný pohár.

ZÁVĚR

V této práci byl objasněn pojem dítě předškolního věku a jeho hudební vývoj. Následně byl vymezen pojem hudebnost a hudební schopnosti a dovednosti. Poslední část se věnovala hudebním nástrojům, ukotvením hudebních činností v RVP PV a hudebními aktivitami.

Hlavním cílem této práce bylo přiblížit problematiku hudebních nástrojů a poukázat na jejich využitelnost v MŠ nabídkou aktivit a vytvořením hudebního projektu, což se splnit podařilo. Nabídka jednotlivých aktivit v této práci uvedených je z mého hlediska příkladným výběrem pro možnou inspiraci k vytváření jiných hudebních aktivit v mateřských školách. Stejně tak i mnoho dalších publikací uvádí různorodé příklady aktivit, které jsou stejně pestré a pro použití v MŠ více než vhodné.

Záměrem práce také bylo vytvoření hudebního projektu s názvem *Záchrana hudebního království*, jež obsahoval činnosti spjaté s hudebními nástroji. Tento projekt jsem realizovala ve vybrané mateřské škole. Projekt obsahoval vícero druhů hudebních aktivit a děti se do všech zapojily aktivně. Ač to byly činnosti dětem neznámé, nebylo pro ně obtížné je splnit. Přístup dětí k nabídnutým činnostem, který byl po všech stránkách kladný, mě utvrdil v názoru, že hudební nástroje by měly být v mateřské škole využívány častěji.

Nelze opomenout ani motivační fakt hudebních nástrojů, kterými je možno aktivovat děti nejen při hudebních činnostech, což je pro učitele mateřských škol jistě vítaná skutečnost.

Pokud bude tato práce inspirací pro učitele mateřských škol, a pokud přinese radost z prožívání hudby dětem v těchto mateřských školách, bude její cíl více než naplněn.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

HURNÍK, Ilja a Petr EBEN. *Česká Orffova škola. II, Pentatonika*. Editor Vladimír POŠ. Praha: Supraphon, 1969, 53 s.

HOLAS, Milan. *Hudební nadání aneb Otázky hudebně psychologické diagnostiky*. Praha: Akademie múzických umění, 1994. ISBN 80-85883-007.

HOLAS, Milan. *Malý slovník základních pojmů z hudební pedagogiky a hudební psychologie*. Praha: Akademie múzických umění, hudební fakulta, 2001, 75 s. Knihnice Metodického centra HAMU, 8. ISBN 80-85883-79-1.

KELLER, Wilhelm, Ilja HURNÍK, Vladimír POŠ, Jan DOSTAL, Eva KRÖSCHLOVÁ a Petr EBEN. *Česká Orffova škola. I, Začátky*. Praha: Supraphon, 1969, 99 s.

KURFÜRST, Pavel. *Hudební nástroje*. Vyd. 1. Praha: Togga, 2002. 1168 s. ISBN 80-902912-1-X.

KURKOVÁ, Libuše. *Hudebně pohybové hry v mateřské škole: učebnice pro 3. roč. studujících oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství).

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006, 165 s. Nahlížet - nacházet. ISBN 80-86307-26-3.

MALÁT, Jan, Miroslav BARVÍK a Karel TAUŠ. *Stručný hudební slovník*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960, 415 s.

MICHELS, Ulrich. *Encyklopedický atlas hudby*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-238-3, s. 25.

MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 6., dop. vyd. Praha: Supraphon, 1977. ISBN 80-86385-12-4

PACLT, Jaromír. *Slovník světových skladatelů*. Praha: Editio Supraphon, 1972, 368 s.

PAVLÍČKOVÁ, Jana. *Netradiční hudební nástroje*. Praha, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta pedagogická.

POŠ, Vladimír. *Perspektivy Orffovy školy v hudební výchově: sborník studií*. Editor Vladimír POŠ. Praha: Supraphon, 1969, 177 s. ISBN (Brož.).

SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974, 196 s. Comenium musicum, 12. ISBN (Brož.).

SEDLÁK, František. *Psychologie hudebních schopností a dovedností*. Praha: Supraphon, 1989, 258 s. Comenium musicum, 20. ISBN 8070580739.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, Ivana BINAROVÁ, Kamila HOLÁSKOVÁ, Alena PETROVÁ, Irena PLEVOVÁ a Michaela PUGNEROVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4.

STOLZOVA, Markéta. *Charakteristika instrumentálních aktivit dětí předškolního věku*. Hradec Králové, 2015. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové. Fakulta pedagogická.

TĚPLOV, Boris Michajlovič. *Psychologie hudebních schopností*. Praha: Státní pedagogické vydavatelství, 1965, 227 s. ISBN (Brož.).

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Carl Orff. *Česká Orffova společnost* [online]. Praha: Salvet [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.orff.cz/cs/CarlOrff>

O nás. *Česká Orffova společnost* [online]. Praha [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.orff.cz/cs/AboutUs>

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 48 s. [cit. 2018-03-01]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z WWW:<http://www.vuppraha.cz/wpcontent/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf>.

REITTEREROVÁ, Vlasta a Pavel JURKOVIČ. Carl Orff. *Harmonie* [online]. 6. 4. 2002 [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/carl-orff.html>

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 Orffovské hudební nástroje - rytmické bicí a melodické bicí
- Příloha č. 2 Přílohy k aktivitám
- Příloha č. 3 Obrázky k projektu

Příloha č. 1

Obr. 1 - Ozvučná dřívka

Zdroj: *Hudba: kompletní obrazové dějiny*. Přeložila Wanda DOBROVSKÁ. Praha: Knižní klub, 2014. ISBN 978-80-242-4652-9, s. 253

Obr. 2 - Rolničky

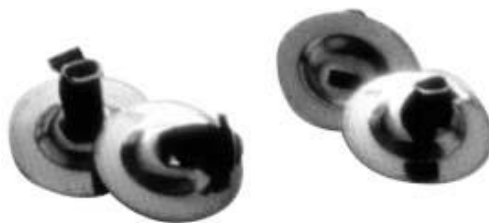
Zdroj: Rolničky. In: *Hudebninyshop.cz* [online]. [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.hudebniny-shop.cz/hudebni-nastroje/eshop/3-1-BICI-NASTROJE/35-2-perkuse/5/2036Rolnickyy/download#anch1>

Obr. 3 - Rourový bubínek

Zdroj: RB2 - ROUROVÝ BUBÍNEK S PALIČKOU. In: *Imusicdata* [online]. [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.hudebniny-shop.cz/hudebni-nastroje/eshop/0/0/5/3188-Dimavery-gong-56-cm>

Obr. 4 - Prstové činelky

Zdroj: Prstové činelky. In: *Hudebninyshop.cz* [online]. [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.hudebniny-shop.cz/hudebni-nastroje/eshop/0/3/5/1923-Prstove-cinelky>

Obr. 5 - Maracas (Rumba koule)

Zdroj: *Hudba: kompletní obrazové dějiny*. Přeložila Wanda DOBROVSKÁ. Praha: Knižní klub, 2014. ISBN 978-80-242-4652-9. s. 253-254

Obr. 6 - Triangl

Zdroj: *Hudba: kompletní obrazové dějiny*. Přeložila Wanda DOBROVSKÁ. Praha: Knižní klub, 2014. ISBN 978-80-242-4652-9. s. 253-254

Obr. 7 - Rámový bubínek

Zdroj: Bubínek. In: *Hudebninyshop.cz* [online]. [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.hudebniny-shop.cz/hudebni-nastroje/eshop/3-1-BICI-NASTROJE/35-2-perkuse/5/2108-Bubinek>

Obr. 8 -Tamburína

Zdroj: Dimavery DTH-806 tamburína, 8". In: *Hudebninyshop.cz* [online]. [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.hudebniny-shop.cz/hudebni-nastroje/eshop/0/0/5/3133-Dimavery-DTH-806-tamburina-8>

Obr. 9 - Činel s paličkou

Zdroj: GOLDON - ruční činel 25cm s paličkou - mosazné (34130). In: *Audioworks: Hudební nástroje* [online]. [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.audioworks.cz/perkuse-inelky/4819-goldon-rucni-cinel-25cm-s-palickou-mosazne-34130.html>

Obr. 10 - Bonga

Zdroj: *Hudba: kompletní obrazové dějiny*. Přeložila Wanda DOBROVSKÁ. Praha: Knižní klub, 2014. ISBN 978-80-242-4652-9.s. 253-254

Obr. 11 - Xylofon

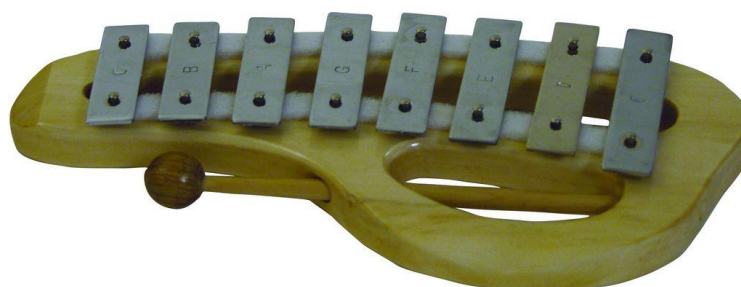
Zdroj: Stagg XYLO-J12 RB, Xylofon s 12 barevnými dřevěnými kameny. In: *Hudebninyshop.cz* [online]. [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.hudebniny-shop.cz/hudebni-nastroje/eshop/6-1-DETSKE-NASTROJE/0/5/69802-Stagg-XYLO-J12-RB-Xylofon-s-12-barevnymi-drevenymi-kameny>

Obr. 12 - Metalofon

Zdroj: Metalofon s 12 červenými kameny. In: *Hudebninyshop.cz* [online]. [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.hudebniny-shop.cz/hudebni-nastroje/eshop/6-1-DETSKE-NASTROJE/0/5/2202-Metalofon-s-12-cervenymi-kameny>

Obr. 13 - Zvonkohra

Zdroj: Dimavery mini zvonkohra pro děti. In: *Hudebninyshop.cz* [online]. [cit. 2018-03-24].
Dostupné z: <https://www.hudebniny-shop.cz/hudebni-nastroje/eshop/6-1-DETSKE-NASTROJE/0/5/3219-Dimavery-mini-zvonkohra-pro-deti>

Aktivita - Mravenčí ukolébavka (akordy a text písně)

D A

Slunce šlo spát

G A

za hromádku klád

D A

na nebi hvězdy klíčí.

D A G A

Už nepracuj, mravenečku můj,

D A D

schovej se do jehličí.

D G D A

Máš nožičky uběhané,

D G A

den byl tak těžký.

D G D A

Pojď, lůžko máš odestlané

D G D

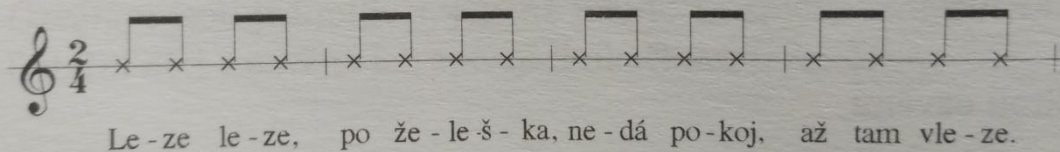
v plátku od macešky.

Aktivita - Výroba chřestidla

Aktivita-Hrajeme rytmus

Leze, leze po železe

Aktivita - Já jsem muzikant (akordy a text písně)

JÁ JSEM MUZIKANT

Česká
Mírně rychle (Doprovod: 5)

The image shows the musical notation for the song 'Já jsem muzikant'. It includes the title, tempo, and key signature (D major). The notation is in 2/4 time and includes guitar chords (D, A7, D) and lyrics. The lyrics are in Czech and describe a musician's life.

1. Já jsem mu - zi - kant a při - chá - zím k vám z čes - ké ze - mě.
My jsme mu - zi - kan - ti, při - chá - zí - me k vám.
Já u - mím hrá - ti. My u - mí - me ta - ky.
A to na hou - sle. Jak se na ně hra - je?
Fid - li, fid - li, sta - ré vi - dli, fid - li, fid - li, hou - slič - ky, hou - slič - ky.

2. ...
A to na basu. Jak se na ni hraje?
Stála basa u primasa, za kamnama stála,
jak primaska zatopila, basa sama hrála.

3. ...
A to na trumpetu. Jak se na ni hraje?
[: Já rád játra, ty rád játra,
on rád játra trumpeta. :]

4. ...
A to na bubínek. Jak se na něj hraje?
[: Bumtarata, bumtarata,
bumtarata, bubínek. :]

Příloha č. 3

Obr. 1 - Hudební dědeček

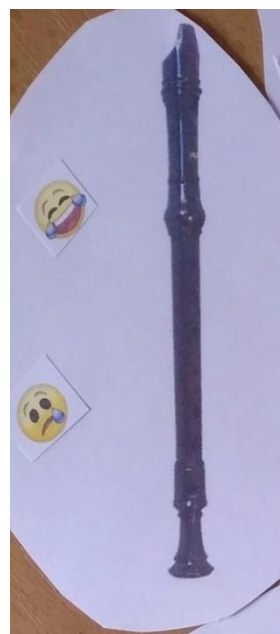
Obr. 2 - Princezna Písnička

Obr. 3 - Obrázky použitých nástrojů v prvním úkolu a jejich zhodnocení

Obr.4 - Hodnocení flétny altové, sopránové a sopraninové

Obr. 5 - Hodnocení okariny a kazoo

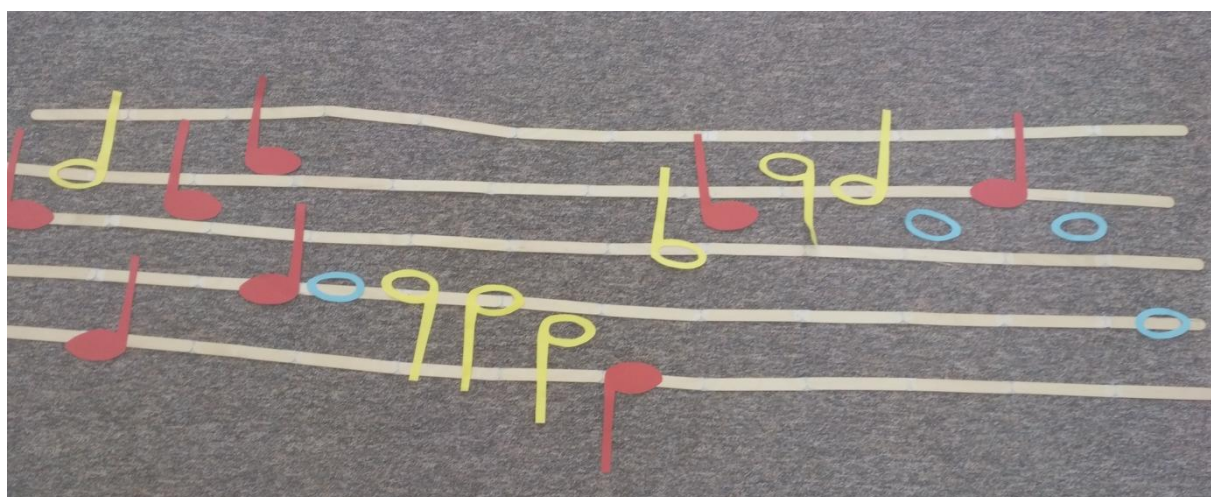
Obr. 6 - Hodnocení kytary, bubínků a rolniček

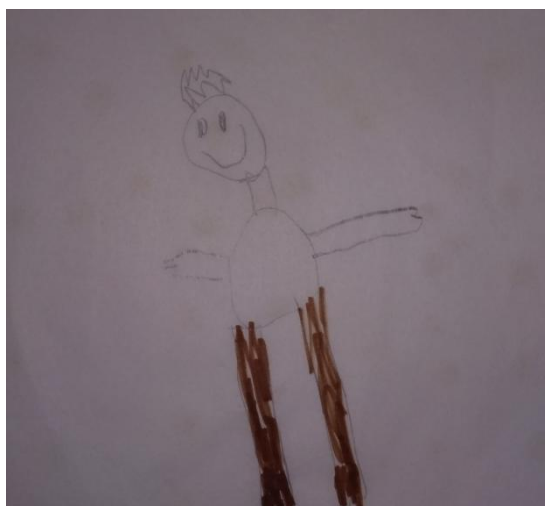
Obr. 7 - Hodnocení keyboardu a foukací harmoniky

Obr. 8 - Složená melodie z třetího úkolu

Obr. 9 - Obrázky princezny Písničky

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Marie Němcová
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Květuše Raueová-Fridrichová
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Hudební nástroje a jejich využití k rozvoji hudebnosti dětí v mateřské škole
Název v angličtině:	Musical instruments and their use in developing musicality of children in kindergarten
Anotace práce:	Hlavním tématem této práce je využití hudebních nástrojů k rozvoji hudebnosti u dětí v mateřské škole. Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části se zabývám stručnou charakteristikou dítěte předškolního věku a hudebním vývojem dítěte, problematice hudebnosti, popisem hudebních schopností, dovedností a hudebními činnostmi, které bývají uplatňovány v mateřských školách. Dále hudebními nástroji, jejich rozdělením, Carlem Orffem a jeho Orffovským instrumentářem. Nakonec se věnuji aplikaci hudebních nástrojů v mateřské škole. V praktické části jsem navrhla projekt, který jsem následně realizovala v mateřské škole. Hlavním cílem této práce je přiblížení problematiky hudebních nástrojů, poukázání na jejich využitelnost v mateřské škole nabídkou zajímavých činností a vytvoření hudebního projektu.
Klíčová slova:	Dítě předškolního věku, hudebnost, hudební schopnosti a dovednosti, hudební nástroje, Carl Orff, Orffův instrumentář

Anotace v angličtině:	Main topic of this thesis is using musical instruments to develop musicality of children attending kindergartens. This bachelor thesis is divided into theoretical and practical parts. In the theoretical part I deal with brief characteristics of child in kindergarten age and musical development of child, the topic of musicality, description of musical abilities, skills and musical activities applied in kindergartens. Next I deal with musical instruments, their classification, Carl Orff and his Orff-instrumentarium. In the end of theoretical part I deal with application of musical instruments in kindergarten. In the practical part I devised a project, that I realised in kindergarten. The main aim of this thesis is explanation of the topic concerning musical instruments, pointing out the possibility of utilisation musical instruments in kindergarten by proposing interesting activities, creating musical project bringing theoretical knowledge into practise.
Klíčová slova v angličtině:	child in kindergarten age, musicality, musical abilities and skills, musical instruments, Carl Orff, Orff instrumentarium
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 - Orffovské hudební nástroje - rytmické bicí a melodické bicí Příloha č. 2 - Přílohy k aktivitám Příloha č. 3 - Obrázky k projektu
Rozsah práce:	62
Jazyk práce:	čeština